

νωνιῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, δηλαδὴ τῶν κοινωνῶν που ἀντιπροσωπεύουν τὸν σύγχρονο πολιτισμό. Εἴ παμε ποὺ ἡ κατάστασις αὐτὴ φανερώνει βαθμιαία φυτική καὶ θηλική κατάπτωση, καὶ ἀπόδειξις τῶν λόγων μας αὐτῶν εἶναι ποὺ γεννᾷ διάφορος κοινωνικὰ ζητήματα ποὺ σκοποῦν αὐτὸν τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ πράγματι, οἱ κοινωνικὲς φροντίδες τῆς παρούσης ὥρας εἶναι· 1) ἡ φθοροποιὲ ἐπιδρασίς μιᾶς φιλοσοφίας ποὺ χειραφετεῖ τὸ πνεῦμα, χωρὶς δύναμις νὰ κάνῃ τὸν ἀνθρωπο κύριον τοῦ ἔχου τοῦ του 2) ὁ κίνδυνος πολὺ γρήγορης πληθύσεως τῶν οἰκογενειῶν 3) ἡ διάλυσις τῆς οἰκογενείας διὰ τῆς διαρρήξεως τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ 4) ὁ σχολικὸς κίνδυνος 5) ἡ δημοκρατικὴ ἀπάτη. Ολῶν αὐτῶν τῶν φροντίδων τὸ σύνολο ἀντιπροσωπεύει ἡ κοινωνιστικὴ θεωρία.

Ἀφετηρίᾳ τοῦ κοινωνισμοῦ εἶναι, ὅπως εἴπαμε, ἡ συμφυὴ μὲ κάθε ἀνθρώπινη κοινωνία διαφορὰ τῶν τάξεων, καὶ μάλιστα ἡ οἰκονομικὴ μεταξύ τῶν ἀντιθέσης. Οἱ πλούσιοι, ἐκμεταλλευτοὶ τοῦ ἑργατικοῦ κόσμου, πλέουν στὴν πολυτίλεια καὶ τὴν καλοπέραση, διὰ τὸν δργιαζούν σὲ ἀνθήκες ἡδονές, ἵψος φτωχὸς ἰργάτες μὲ ὕδρωτα τοῦ προσώπου τοῦ κερδίσεις τὸ φωτιὲ τῆς οἰκογενείας του, χωρὶς νὰ ξέρῃ ἢ αὔριο θεῖ ἔχη τροφή. Ἡ ἀδεβαιότης τῆς ὑπάρχεως του εἶναι φαντασία ποὺ πάντα τὸν φεύγει. Ἀλλ' ὁ ἔργατης, ποὺ ἔξεπαιδεύτηκε ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τὴν πολιτεία, εἶναι σὲ θέση καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἀντιθέση νὰ καταλαβῇ καὶ τὴν αἵτια τῆς φτωχείας του νὰ ζητήσῃ. Πλασχών ἀπὸ κακουχίες καὶ στέρησες, συλλογίζεται, ἔρευνα, καὶ φάνεις σὲ συμπλέξεως ποὺ αἵτια τῆς ἀθλιότητος του εἶναι καὶ ποιεις ἴδιορυθμίες τῆς κοινωνίας ὡργάνωσης, ἐν γένει τὸ οἰκονομικὸν καθεστώς. «Κανένας ἀνθρώπος, λέγει ὁ Hegel, δὲν μπορεῖ ἀ διεκδικηση δικαιώματος εἶναι τῆς φύσεως, ἀλλὰ στὴν κοινωνία καθεῖ ἐλλείψις λαβίσινει ἀμέσως μορφὴ ἀικίδας ποὺ γίνεται σὲ τούτην ἡ ἔκεινη τὴν τάξην τὸν ἀδειάς την στὴν συμερηθρή την ἔργατην τοῦ ἀδειάς την στὴν συμερηθρή κοινωνία φαίνεται σὲ μάτια τοῦ ἔργατην πρὸ παντων ἡ εξαρτησία του ἀπὸ ἓνα κύριο ποὺ τοῦ τέως τὴν ἔργασία του γιὰ νὰ παχαίνῃ καὶ νὰ δργιαζῃ ἀπὸ τὸν κόρην του.

Οἱ κοινωνισταί, καὶ τέτοιοις ἐνοσοῦμε τοὺς θεωρητικούς, τοὺς ἰδανιστάς, ἔκείνους ποὺ μὲ πόνο ψυχῆς βλέπουν τὴν ἀνθρώπινη διστυχία, βροντοφωνοῦν

(1) Παρβλ. Werner Sombart, Sozialismus u. soziale Bewegung, σελ. 3—16.

μὲ τὴν κόρη του. Μέσα ἡ ψυχὴ του αἰσθάνονταν τὴν ζάγκην νὰ τὴν σφίξῃ ἀλλοιμιὰ φερὲ στὰ στήθη του, νὰ τῆς φελήσῃ τὰ μαρκχιατέμενα μάγουλα, νὰ τὴν παρηγορήσῃ, μὲ ἡ φωνὴ τῆς πατέρα, πάρε με μαζὶ σου τὸν τρόμακές καὶ ἔριγμες διὸ μπορούσε πιὸ πρωτὶ ἀπὸ τὴν κούλια γιὰ τὸν καφενέ, διὸ ποὺ ἔφυγε μιὰ αὐγὴ θαυμότερη γιὰ τὴν λασπόπολη τῆς Θεσσαλίας.

**

«Σὲν ζένος ἥρθε καὶ σὲν ζένος ἔφ.γε», ψιθύρισε ἡ γυναικαδέρφη, σταυροκοπούμενη ἀπὸ πίσω του, κρύα, θλιμένη τοῦ ἐστρίζε, τοῦ φίληση τὸ χέρι ἡ Φρόσω κάτω στὴν αὐλόπορτα ποὺ τὸν συνέθγαλε. «Τὶ ἔπαθε, πῶς ἀλλάχει μεμιάς;» ο ρωτούσε μέσα της. Γιατὶ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ πατέρας ὑπτερ' ἀπὸ τὸ ξέσπασμα τοῦ πόνου της στὰ στήθεια του, δὲν ξέρυγε τὴν κόρη του. «Ο λόγος ὁ γλυκός γι' αὐτὴ δὲν τοῦ ἔλειψε ἀπὸ τὸ στόμα, καθὼς καὶ τὸ σωματόνεμα στὴν ὄψη του, μὲ ἀπὸ τὸν μέρος τοῦ ἔδειγμας διαφάνερε πῶς ἀπόφευγε νὰ μείνη μοναχὸς μαζὶ της. Μὲ τὸ συμπάθειο, ποὺ τοῦ ζητήσεις ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της, ἡ Φρόσω αἰσθάνονταν νὰ τὶ

τὸν πόλεμο τῶν τάξεων, ὡς μόνο μέσο ἵκανό νὰ ἐλευθερώσῃ τὶς φτωχὲς τάξεις τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῶν κεφαλαιούχων. Τὶ, σοῦ λένε, εἶναι τὰ κεφάλαια; Τὶ θὶ πῆ περιουσία; Καθηρὴ ληστεῖα. «Η γῆς καὶ τὸν ἀντικείμενο της, κατὰ τὴν φωνὴν τῆς ἀνθρωπίνης συνείδησης, ἀνύκουν σ' ὅλους ἐξ ίσου καὶ σχεδόν τοῦ λαοῦ στὸν ποντικὸν συγχάρητα τῆς τάξης τῶν κεφαλαιούχων. Καθέτης ἔχει ἐπὶ τῶν πειραγέων ἄνθρωπος ἔχει ἐπὶ τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς. Νὰ καταργηθῇ τὸ ποινικὸ δίκαιο, ἡ μεγαλήτερη τῆς ιδιοκτησίας προστασία. Νὰ καταργηθῇ καὶ ὁ πόλεμος, ποὺ ἀλλο ὅποιος δὲν ἔχει παρὰ νὰ τυπωθῇ τοὺς κεφαλαιούχους, γιὰ γάρι τῶν ὅποιων καὶ μόνων θυσιάζεται τὸ ἄνθρος τῆς νεολαίας τῶν ἔθνων(4). Οἰκονομικὴ τῶν ἀτόμων ισότης εἰς τὴν κοινωνία καὶ ἀδελφοποίησης τῶν ἔθνων. «Τὸ οἰνωνικὸ κόμμα τῆς Γερμανίας δὲ μάχεται γιὰ νέα προνόμια τῶν τάξεων, ἀλλὰ γιὰ τὴν κατάργηση τῆς κυριαρχίας τῶν τάξεων καὶ αὐτῶν τῶν τάξεων, καὶ γιὰ ίσα δικαιώματα καὶ ίσα καθήκοντα διλῶν, χωρὶς διάκριση γένους καὶ καταργωγῆς. Απὸ βαθεῖας ίδεις δρμάνειο, καταπολεμεῖ στὴ σημερηνὴ κοινωνία σχεδόν τοῦ λαοῦ στὸν πολιτισμὸν τῶν μεγαλουπόλεων εὐφραίνονται σὲ συμπότια γιὰ τὰ διποτά διοδεύονται δεκάδες χιλιάδων(5). Αὗταί εἶναι ἀπάνθρωπες ἀδικίες, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ στέψῃ ἀνθρώπου συνείδησην.

Ο Bakounine, καὶ προ-ήπερα δ Fourier, λέγουν ὁ κοινωνισμὸς βάσισις ἔχει τὰ θετικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἀπολαύσεων τῶν πιευματικῶν, τῶν ηθικῶν καὶ φυσικῶν τοῦ βίου. Αγαπᾷ τὴν ζωὴν καὶ θέλει νὰ τὴν ἀπολαύσῃ ἐντελῶς. Δὲν θὰ ποτὲ πῶ; τὴν ζωὴν πρέπει νὰ εἶναι μιὰ θυσία, οὕτως πῶς ὁ θάνατος εἶναι ἡ πιὸ γλυκεῖα θυσία. Καὶ αὐτὰ ἔναντεν εἰς σύγχρονος κοινωνισταί, δ Bebel, δ Jaures καὶ εἰς ὄπαδοι τεս. Τοῦ τελευταίου ἡ διδακτορικὴ διστρέπεται εἰς της φραγμάτων· περὶ τῆς πραγματικότητος τοῦ αἰσθητικοῦ κίνηματος καὶ ὡρμάστηκε ἡ συγγραφὴ αὐτὸν αἴματος εἰς τὴν εὐτυχίαν

Οἱ πιευματικοὶ πατέρες τοῦ συγχρόνου κοινωνίας σημὲνοί εἶναι χωρὶς ἀλλο οἱ Σχινισμωνιανοί. Γιατί, λέγουν, ν' ἀπειλπίζωμεθα περὶ τῆς σορίας τοῦ θεοῦ προτοῦ ἀρευνήσουμε τὰς βουλάς του; «Οποιος ἴσχυριζεται διὰ τέτοιος τελείωσης δὲν εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀποδίνει στὸν θεό κακία.» Αν ἡ βιομηχανία ἡτο μόνον πρωτισμένη νὰ παράγῃ τὰ σκανδαλώδη αὐτὰ ἀποτελέσματα, δὲν θὰ τὴν ἰδημιούργυσε ὁ θεός (Fourier). «Αδύνατο νὰ παραδεχθῇ κανεὶς πῶς ἀλλος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ ζῇ διστυχίας, καὶ σὰν ἀναλυγούσῃ πῶς εἶναι καὶ ὁ οὐσίας κοινωνίας, ἐπομένως συμπαθητικός, καὶ ἀγαπητός, εἶναι εἰς θέσης ἀδύνατο νὰ δεχθοῦμε πῶς εἶναι φύσει

(2) Αὗτοί τὸ περιζόνυμα ζήνθερε δ Bebel, εἰς τὸ κοινωνικὸ συνέδριο τῆς Ιένας, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1905.

κακός (Cabet). «Ἐὰν λοιπὸν τὰ ἀλαττώματα καὶ οἱ δυστυχίες τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα φυσικῆς βουλήσεως, πρέπει νὰ ζητήσουμε ἄλλον τὴν αἴτιον. Καὶ οἱ Σανισμωνιανοί συμπεράνουν εἰς τὴν καταπολέμηση τῆς παρούσης κοινωνικῆς τάξεως.

Πόλεμος λοιπὸν ἀμείλικτος κατὰ τοῦ κεφαλαίου, τῆς μοναδικῆς αὐτῆς αἵτιος τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος. Κοινοκτημοσύνη ἐπὶ τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς. Νὰ καταργηθῇ τὸ ποινικὸ δίκαιο, ἡ μεγαλήτερη τῆς ιδιοκτησίας προστασία. Νὰ καταργηθῇ καὶ ὁ πόλεμος, ποὺ ἀλλο ὅποιος δὲν ἔχει παρὰ νὰ τυπωθῇ τοὺς κεφαλαιούχους, γιὰ γάρι τῶν ὅποιων καὶ μόνων θυσιάζεται τὸ ἄνθρος τῆς νεολαίας τῶν ἔθνων(4). Οἰκονομικὴ τῶν ἀτόμων ισότης εἰς τὴν κοινωνία καὶ ἀδελφοποίησης τῶν ἔθνων. «Τὸ οἰνωνικὸ κόμμα τῆς Γερμανίας δὲ μάχεται γιὰ νέα προνόμια τῶν τάξεων, ἀλλὰ γιὰ τὴν κατάργηση τῆς κυριαρχίας τῶν τάξεων καὶ αὐτῶν τῶν τάξεων, καὶ γιὰ ίσα δικαιώματα καὶ ίσα καθήκοντα διλῶν, χωρὶς διάκριση γένους καὶ καταργωγῆς. Απὸ βαθεῖας ίδεις δρμάνειο, καταπολεμεῖ στὴ σημερηνὴ κοινωνία συνέδριον τῆς Γερμανίας (5).

Ετοι, ἐν συνόψει καὶ καὶ ἀρχή, μελονὸν οἱ κοινωνισταὶ διλῶν τῶν ἔθνων, καὶ διαφωνοῦνται μόνον ὡς πρὸς τὰ μέσα τὰ κατάλληλα διὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ. Τὰ μέσα δὲ αὐτὰ συνοψίζονται εἰς τοὺς δύο δρμάνειον ἡ ἐπανάσταση (évolution ou révolution). Τῆς ἔξελιξης οἱ θεατές (réformistes) ἐπιδώκουν τὴν διάθετην μεταρρυθμίσεων ἀνύψωση τῶν ἔργατων τάξεων εἰς τὸ ὑφιστάμενο καθεστώς καὶ γι' αὐτὸν στέργονται μὲ τοὺς κατόχους τῆς ἔθουσιας. Οἱ ἐπαναστατικοὶ ἐποδέπουν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴ κατάληψη τῆς ἔξυσης ἀπὸ τοὺς κοινωνιστάς, καὶ γι' αὐτὸν ἀποστέργονται μὲ τοὺς κοινωνιστάς. Αὗται διαμόνοις εὐεργέτες δέχονται τὸν πόλεμο τῶν τάξεων, πόλεμο τοῦ πολιτισμού εἰς τὴν τάξην της ζητησίας.

(4) B. π. κ. τὸ κύριο ἄρθρο τῆς «Humanité» τῆς 27 Φεβρ. 1908.

(5) Grundsätze δ. Forderungen der Sozialdemokratie, ὑπὸ K. Kautsky δ. B. Schönlank, S. 2.

(6) Ed. Berth, Mouvement socialiste —Γιὰ τὴ διαφωνία τῶν κοινωνιστικῶν ἀπογράψεων εἰς τὴν Γαλλία βλ. Elsbeth Cohn, εἰς τὸ Achiv f. Sozialwissenschaft δ. Sozialpolitik, Sept.—Heft 1908, S. 588—591.

τοῦ καὶ αὐτὸν τὸν ἥταν ἀδύνατο καὶ αὐτὸν τὸν ἔκανε νὰ θλίβεται καὶ τὴν ἀπόφευγε, μὴν ἔχοντας τὶ νὰ τὴν πῆ; Γιατὶ βέβαια δὲν θέλει νὰ τὴν πῆ ἡ ζεστερά τὸ λόγο, νὰ τὴν φανερώσῃ πῶς ἡ ἀτιμία τῆς τὸν ντροπιστέος εἰπεὶ στὰς ζένα Καὶ μὲ αὐτὴ τὴ σκέψη βαθύζονταν βαθύτερη στὴ θλίψη τῆς, πονούσε καὶ ἔκλαιε τὸν πατέρα γιὰ τὸ κεκρή ποὺ τοῦ ἔκαμε. Αὔτη, αὐτὴ ἡ θεστοκομένη, ἡ ἀνομη εἶναι ἡ αἴστα σ' διλῶν. «Η θειὰ ἔχει δίκιο νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὴν θίσῃ στὰ μάτια της, νὰ τ

Στὰ τέλη τοῦ τελευταίου αἰώνα ἡ Γερμανία ἔγκαινάσσε μιὰ νομοθεσία προστεχευτικὴ τῶν ἐργατῶν, ποὺ εἶναι μιὰ καθαρὴ ἀναγνώριση τοῦ δικαίου ψιλατος τῆς ὑπάρχεως(7). Εἴμαστε ἀπὸ τούς θαυμαστὰς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς συγχρόνου Γερμανίας, γιατὶ βέβαια τὸ ἔργο αὐτὸῦ εἶναι μοναδικὸ στὸν κόσμο. Ἐδῶ καὶ διὸ χρόνια οἱ Γερμανοὶ ἔώρτασαν τὴν εἰ κοσπενταετηρίδα τῆς ἀρχῆς τῆς κοινωνικῆς τῶν νομοθεσίκς, καὶ σ' αὐτὴ τὴν εὔκαιρία ἐμαθήμε πῶς τὸ γερμανικὸ κράτος πλερώνει γιὰ τὴν περίθαλψη τῶν οἰκονομικῶν ἀδυνάτων διακόσια πενήντα ἑκατομμύρια μάρκα τὸ χρόνο. Ἔνα ἔργο τόσο φιλελεύθερο δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ κανένας ἄλλος θήιος στὸν κόσμο.

Τελειώγουμε αὐτὴν τὴν παράγραφο μὲ λίγους
ἀριθμοὺς ποὺ μιλοῦν εὐγλωττότερα ἀπὸ τὰ λόγια.
Τὸ 1908 τὸ κοινωνιστικὸ κόμμα τῆς Γερμανίας ἔριθ
μοῦσε 587,336 μέλη (ἐνῷ τὸ 1907 μόνον 530,466).
Μόιη ἡ Σεξωνία ἔχει 86,883 κοινωνιστές, καὶ μόνη
ἡ Λειψία τὰ 32,8 ἐκαποστὰ ὅλων τῶν ἐκλογέων της.
Ἡ Δασσδη τὰ 21 ἑκατοντά.

Ἡ αὐτοκρατορία ἔχει 30,000 γυναῖκες κοινωνιστάς, καὶ μόνη ἡ Σαξωνία 6,371. Ὁ προύπολος γησμὸς τοῦ κόμματος εἶναι γιὰ δὴ τὴ Γερμανία 783,958 μάρκα, καὶ γιὰ μόνη τὴ Σαξωνία 51,172. Ὁλο τὸ κοινωνιστικὸ κόμμα τῆς Γερμανίας ἔντιπρωσωπεύει ἀπένω κάτου 27—28 ἑκατομμύρια ψυχές, καὶ εἶναι ἀπαραγγελτος παράγοντας τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου τοῦ τόπου.

Ключъ.

A. ПОГАННЕНОЕ

(7) v. Hertling, Recht, Staat u. Gesellschaft 1907, S. 2 fg.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Βέσκουν γλυκά τὰ μάτια μου—δουλεῦτρες, πές τα, μέ-
λισσες—
ετά ρόδα τοῦ προσώπου σου, στά κείνα τῶν χειριῶν σου
καὶ στή δειλὰ μισάνοιχτη τοῦ κείλους σου καμέλια
καὶ στοὺς ἄβρούς, βελούδινους πανσέδες τῶν ματιῶν σου.
Μία γιασεμιών τριγύρω σου ἀπλώνται ἀτμοσφείρα
καὶ μέλισσες μου τάρνια σου θελάγκυντα νήντα μέρα.

**Ασύγχριτο στὴν εὐωδίᾳ κι ἀσύγχριτο στ' ἀρώματα
μέσῳ στὴν καρδιά μου—ἀπλόγωρη, κι ἐπόκευψη κυψίλητ—**

ρεύει κάποιο δίκιο της, πού τριγύρω της κανένας δὲν τὸ λογαριάζει, ποὺ κι αὐτὴ ἡ ἕδια ἀκόμα δὲν εἶναι βέβαιη ἀν ήναι τόντις δίκιο. "Αν ἔφταξε, ἀν ἀνόμητος, ἀν βύθισε στὴ δυστυχία καὶ στὴ ντροπὴ τοὺς ἄλλους γύρω της, μὰ σύνωρα δὲν εῖν' αὐτὴ περ-στέρο δυστυχισμένη; Αὐτὴ δὲν τὴν ἀδίκησε κα-νένας; Κανένας δὲν τὸ συλλογίται αὐτό, μὰς ὅλος τὴν πνίγουνε στὸνάθεμα. Καὶ στὸ στεργὸ στερνό, ποὺ εἶναι τὸ μεγάλο κρίμα της, τῷλυτο καὶ τὰ συμπάθιστο, ποὺ πρέπει νὰ τὸ σέρνη σ' ὅλη τὴν ζωή της; Τί ἔκαμε; Τίποτ' ἀφύσικο, τίποτα περούτερο ἀπὸ κενὸ ποὺ ἔφερε κι αὐτὴ τὴν ἕδια στὴν ζωὴ; Καὶ πῶς ἀκόμα τόχαμε, καλὰ καλὰ κ' ἡ ἕδια δὲν τὸ ξέρει· σὰ σ' ὅνειρο, σὰ σὲ μεθύσει σύρθηκε σ' αὐτό. "Ο, τι κι ἀν θέλη ἀς λέη ἡ θειὰ γιὰ τὴν ξετοπω-σιὰ καὶ τὸ κακό της αἷμα, δ, τι κι ἀν θέλη δ; λέη δ κόσμος γιὰ τὰ δάκανα ποὺ βάλθηκε νὰ στήση κ;" ἐπεισεὶς ἡ ἕδια μέσα, αὐτὴ — δ θεὸς τῆς εἶναι μάρ-τυρας — κακὸ σκοπὸ δὲν ἔβαλε στὸ νοῦ της. Τὰ πλούτη τάγαπητικοῦ δὲν τὰ λογάριασε διόλου, οὔτε καν ταξέρει τὴν πρώτη ἀρχή, δταν τὸν πρωταντί-κρυσταν ἔνας δειλινὸ κάτω ἀπ' τὸ μπαλκόνι τοῦ ἐπαρ-χειου. Τὰ μαύρα μάτια του εἶδε μοναχὰ νὰ τὴν κατατίνουν. τὰ μάρνυλά της πάναψαν θυμιάται καὶ

στοιβάζεται διλημμέρες, διονυσίτις στοιβάζεται
χάποιας ἀγάπτις ἔμορφτις τ' ὀλόγυλο τὸ μέλι·
καὶ ξεγείλῃς μέση μου, στὰ χεῖλη μου ἀνεβάλνει,
γι' αὐτὸ τὰ λόγια μου εἶν' γλυκά, μικρή μου ἀγαπημένη

2

Κανείς μονάχα σύν καὶ γώ στὸ ἐρημικὸν ἀκρογιάλι·
γλυκοφιλῆ τὴν ἀμπουδιὰ τὸ κῦμα ἔρωτικό·
φῶς καὶ σιωπὴ τριγύρῳ μας· κάποια σιωπὴ ποὺ ψάλλει·
κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τραγούδει ἔξωτικό.

⁷Ω δέ φησιν ὑπερκίσμια καὶ ὡς οὐράνια καλλην
ἀκούει τῶν θήρων τὸ γοργόν καὶ ἀνδρὸν κυνηγητόν;
Δῆλος; Εἰδὼ στὰ στήθεια⁸ μου ἀκούμπτα τὸ κεφάλι
καὶ ἄκουει οἱ πελμοί μου ἔγιναν τοῦ τραγουδοῦν ἢ ἡ γάλων.

Κρέμα· ή χρυσῆ τοῦ φεγγορίκου σ' ἐπλάνεψε· ή ἀχτῖδα
καὶ μακρύ μου οἱ λογισμοὶ πετοῦν καὶ τὰ δηνειρά εσού
καὶ τὸ τραγοῦδι ἀνείπωτο γιὰ σένα τὰ σεντιτῆ.

Купле

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΖΗΝΩΝ

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Βγῆκε τελευταῖς στὴν Λωζάνη ἓνα ὅμορφο κι-
άρκετά σπουδαῖο βιβλίο «Dans la lumière de
la Grèce» τοῦ γνωστοῦ Γάλλου λογίου Henri
Sensines. Καθὼς τὸ λέει στὸν πρόλογό του, δ
συγγραφέας σκοπὸν ἔχει νὰ γνωρίσῃ στὸ πολὺ εὐρω-
παϊκὸ κεινὸ τὸ ἀποτελέσματα τῶν ἀρχαιολογικῶν
ἀνατικαφῶν καὶ νὰ δώσῃ μιὰ προσωπικὴ ἐντύπωση
τῆς Ἐλλάδας ποὺ τὸ πολὺ κεινὸ φαίνεται σὲ νὰ
τὴν ἀγνοεῖ. «Ισως ἀλλη φορὰ νὰ μιλήσουμε πλατύ-
τερα γιὰ τὸν καλοπραίρετο αὐτὸν ἀνθρώπο. Γιὰ
τὴν ὥρα περιοριζόμαστε, νὰ δώσουμε τὸν ἐπίλογο
τοῦ βιβλίου, μιὰ θερμὴ καὶ ἰσχυρὴ ἀπολογία τῆς
τόσο καταφρονεμένης στιμερινῆς Ἐλλάδας. Καθὼς
θὰ ἴδοιν οἱ ἀναγνῶστές μας, ὁ Sensines εἶναι ί-
νας ἀπὸ τοὺς σπάνιους ποὺ μιλήσαντες μὲ κάποια δι-
καιοσύνη γιὰ τὸ κακόμαρο αὐτὸν ἔμνος, ποὺ, ἀπὸ
τὸν καιρὸ τοῦ Ἀμπεῦ μὲ τὴν «Σύχρονη Ἐλλάδα»
ῶς τὰ τώρα μὲ τὶς συκοφαντίες τῶν γερμανικῶν,
ἐφήμεριδῶν, δὲν ἔπαψε σκληρὰ νέδικοβάνεται ἀπὸ
τοὺς πλείστους Εὐρωπαίους. Εἰν̄ εὐτύχημα ποὺ δ
Sensines μπόρεσε νὰ κείνη τὴν νέα Ἐλλάδα μὲ

τὸ γιγαντέμ, ποὺ μοσκοβόλας ἀπὸ τὴν αὐλή. Τίποτ' ἔλλο, τίποτ' ἄλλο. Τὰ πλούτη ἡ μάννα τῆς τὰ
θύμησε κατόπι, ἐκείνη τῆς πρωτάνοιξε τὰ μάτια
στὸ ἴσοφάρισμά τους μὲ τὸ φτωχὸν σῶν τοῦ Κρανιά. Κι
ἄλληθεια τὴν συδόνελεψε, τὴν φοβέρισε, τὴν ἔδειρε
κιόλα, μὰ ἀπὸ τέλλο μέρος τῆς ἔσχλε καὶ τὸ
πρῶτο κοκινᾶδις στὰ μάγουλα, τῆς ἔκοψε τὰ πρῶτα
κατσαρὰ στὸ μέτωπο καὶ τὴν μάλωσε νὰ μὴ βγῆ
ἔλλην φορὰ δέξω στὸ μπαλκόνι ἀχτένιστη κι ἀνέ-
λαγη, καθὼς συγύριζε τὸ σπίτι. Τούτη στὴν ἀρχὴν
πετιούνταν ἐκεῖ, ὅταν μάντευε τὸ πέρασμα τοῦ
νέου, ὅπως σάρνεται τὸ λεχωνόδιο ὅπου μυρίζεται
τὴν μάννα. "Τστερα βέβκια ἔλλαξε κι αὐτή, χόρεψε
ὅπως τὴ λαλούσαν δλοι γύρω της, ὅπως τὴ δασκά-
λευσαν προεστὲς καὶ φιλενάδες, ὑστερα ζύπνησε καὶ
τὴ δική της ψυχὴ τὸ φυσικὸ ἔνστιχτο, ποὺ ἔχει
κάθε κόρη δίχως προίκα, νὰ σιγουρευτῇ. Καὶ...
σιγουρεύτηκε καλά *Ἀν σιγουρεύουνταν ἀλλιώτικα,
ἄν τὸ δόκκιο ἔπιανε τὰ πλούτη τάγαπητικοῦ, τότε
θέταν δλα καλὰ καμωμένα. "Ολοι αὐτοί, ποὺ τὴν
καταφρονούντες καὶ τὴν καταριουόνται, θὰ τὴν μακά-
ριζαν καὶ θὰ τῆς κάνναν τόπο νὰ περάσῃ. Τώρχ
βριμως.

Οι φωνές της θεϊστικής ή οι κλώτσοι τάδε φοῦ

τέσσαρες δέκαδέρκεια καὶ μὲ τάσση ἀσφάλεια. Στὸ περα-
στικό του ταξίδι εἶδε καὶ κατάλαβε πράκτα ποὺ
ἄλλοι μένοντες χρόνια καὶ χρόνια στὰ μέρη μας
μας οὐτε τὰ μυρίζοντες. Ἐνώ μεγάλο εύχαριστῶ
στὸν ἄνθρωπο πεν μὲ τόση ἀφιλοκέρδεια καὶ ζέση,
ἀνάλαβε νὰ διαφεντέψῃ τὸ Ρωμαῖκο. Ἡ σημερνὴ
Ἐλλάδα; μᾶς λέει δια Sensines. Καὶ πριν καὶ στὸ
ταξίδι κ' ἐπειτα, ἀπόρησι βλέποντας πέσο λίγοι
διαφέρονται γι' αὐτήν. Φλέλληνες ὑπάρχουνε, χω-
ρὶς ἄλλο, παντοῦ, μὰ παντοῦ ἀποτελοῦνται ἀρκετά
μικρὴ μειονοφύφεια. Κι ἀπὸ τοὺς περιηγηταδες που
ἔχουν ἐπισκεφτῆ τὸν τόπο πολὺ λίγοι τὸν ἀγκαποῦνε
ἀληθινοῦ. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἀδιαφόροι ή διε-
χουνε φυνερὴ καταφρόνια γι' αὐτὸ τὸ μικρὸ λαό.
Αἰσθήματα, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἀδικα, μὰ ποὺ
ενκολα δέηγιούνται. Ἀτὸ μικρὸ ἔποψη εἶναι μεγάλο
δυστιχηματα γιάννα λχὸ τὸ νέχη πολὺ μεγάλο παχελ-
θόν. "Οταν τόνε κρίνουνε ἀνάγουν δόλα σ' αὐτὸ τὸ
ἴστορικὸ criterium καὶ δὲ στοχαζοῦνται τὶς τωρι-
νές περιστασες. Ως κ' οἱ μορφωμένοι παρατηρεῖ
κανεὶς πῶς ἔχουν αὐτὴ τὴν τάση νὰ παραγνωρίζουν
ενα λαὸ μόνο καὶ μόνο γιατὶ δὲν είναι δι, τι κ' οἱ
προγόνοι του. Σὲ τούτη τὴν ἀδικία πολὺ ἐνέχονται
καὶ τὰ γούσσικα: μίας αὐτὰ προύνε, μὰ πταινε,

'Επι δυὸς αἰλῆνες οὔστερ' ἀπὸ τὴν ἀναγένησην, ἡ
Ἐλλάξδα εἴπαντε τὸ μόνον Ἰδανικὸν τῶν κλασικῶν συγ-
γραφέων. Πανηγυρίσαντε τὴν δόξαν της, ἐκθειασάντε
τὸ θαμαστό της πολιτισμό, διακόπωσαν τὶς λημψίες
της ἴδεις, θύψωσαν στὰ οὐράνια τὴν μοναδικήν της
τέχνην. Όλο αὐτὸν τὸ παρελθόν ποὺ ξαναθυμίσαντε
μέθησε τὶς ψυχές τους καὶ τοὺς κατέστησε ὄντες
νά ξετιμήσουντε τὸ παρόν. Γιπάρχουντε σήμερα
ἀνθρώποι ποὺ δὲν μποροῦντε νὰ συμπαθήσουντε τὸ ἑλ-
ληνικὸν ζῆνος γιατὶ δὲν ὑπάρχει πιὰ στὴν Ἀθήνα
Περικλῆς καὶ Φειδίχος.

Παρέκενο φτινόμενο, δορμαντισμός συντελεσθε
διο κ' οι κλασική τχολή στό ξαναγένημα αύτης της
ψυχής κατάτασης. "Ανθίσε στην Εύρωπη έτσιν οι
ήρωοι της ήλινης ανεξαρτησίας κάννυν τα
ήρωακά τους κατορθώματα, θραυστή πηγή από
ποίηση κ' εύγλωττία. 'Ο Victor Hugo κ' οι μα-
θητάδες του βάλλαις στην Έλλασθε τό μέτωπο ένα
διάτερον σωτησαν. Φωτεινή σάγη τὸν φροντίδα.

Φρικλασ ή Εύρωπη ἀκούγοντας τοῦ Τούρκου τις
ἀπκινθρωπείες κ' ἐνθουσιάστηκε γιὰ τὰ θύματα που
πετείνανε στοὺς λάχυρους τοῦ Μεριά. Τὸ καθετι

ξυπνήν τὴν Φρόσω ἀπὸ τῆς σκέψεις της. Ἡ χωρί-
τισα δὲν τὸ ρωτάει πῶς ἔκειται στὸ κρίμα. Φτάνει
πῶς ἔπειται. Κ' ἡ ἀμαρτωλὴ ὄφείλει νὰ πληρώσῃ
τὴν ποινὴ της βαριά, σκληρή, τραχιά, δπως εἶναι
κ' ἡ ἀμαρτία της μεγάλη. Καὶ τὴν πληρώνει όλον.
Οσο βαστάνῃ ἡ καρδιὰ τῶν ἔλλων πρέπει νὰ ύπο-
φέρῃ, νὰ τυρχανέται. Μὲ πούδια λαμπά ; Ἡ ἀμαρ-
τωλὴ μονάχα τὸ παράτημά της ἀπὸ θεὸ κι ἐν-
θρώπους αἰσθάνεται διο πάσι καὶ μεγαλύτερο, μο-
νάχα τὸ βασάνισμά της νιώθει δόλο καὶ σκληρότερο.
μὲ τὶ δικαίωμα τὴν βασανίζουν, κύτη ἡ σκέψη δὲ
μπροστὶ νέοθη αὔτε ἀνίστη στὸ γοῦ της.

μηπορεις ναρυν θυτες αχια στο νου της.
'Απ' τὰ παράθυρα τῆς κούλιας τὸ μάτι ἀνοί-
γονταν στὸν ποταμό. Στὰ νερά του, ποὺ ἀστραφταν
στὸν ήλιο ἢ θάμπιζαν μολύβινα στὴ συγνεφιά,
πέφτ' ἡ μκτιὲ τῆς Φρόσως μοναχά, τὸ βόγγο τους
ἀντιλέσται τὴ νύχτα ἢ ἀπελπισία της. 'Ο δρόμος
κάτω στὴν ὄχτιά ἥταν τὸ μόνο τὸ δικαίωμα που-
χάραξε συχνὰ στὸ στοχασμό της. Μακρὺς δὲν ἦταν,
ὅμως δὲν τολμούσε νὰ τὸν πέρην. 'Η ὅψη του πα-
τέρα ἔβγαινε μπρός της πάντα, τὸ πουετικό του
γέλιο, ἢ ματιά ἢ γεμάτη φράπη. Τρόμαζε μήπως
τάπνιγε κι αὐτά μαζί της. 'Οσο κι ἐν ἔρχονταν
στιγμές που πίστευε κ' ἡ ἴδια μαζί μὲ τὴ θειά στὴν